

залишається правова природа обов'язку надати потерпілому відповідну допомогу. Стаття 135 КК України передбачає відповідальність за порушення обов'язку надання допомоги особою, яка зобов'язана була піклуватися про потерпілого, або особою, яка сама поставила потерпілого в небезпечний для життя стан. Натомість ст. 136 КК України передбачає відповідальність за порушення загального обов'язку (обов'язку будь-якої особи) надання допомоги тому, хто цього потребує, за умови, що існувала можливість надання такої допомоги. Утім, сам характер бездіяльності, у якому виражаються злочини, передбачені ст. 135, 136 КК України, є по суті однаковою і полягає в ненаданні допомоги, не сприянні, не рятуванні особи, яка цього потребує. За словами В.В. Бабаніної, є два види бездіяльності залишення в небезпеці: бездіяльність-невтручання та бездіяльність, що спричинена попередніми діями винної особи. У цьому аспекті бездіяльність-невтручання саме і полягає в ненаданні допомоги особі, у не сприянні їй, у не рятуванні її. Усе це тільки черговий раз підтверджує однакову сутність бездіяльності, у якій виявляється об'єктивна сторона злочинів, передбачених ст. 135 та 136 КК України.

Баланаєва О.В., старший викладач
кафедри іноземних мов Донецького
юридичного інституту МВС України,
кандидат філологічних наук

АНТОНІМІЯ В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Глобалізаційні та інтеграційні процеси в сучасному суспільстві зумовлюють динаміку юридичної терміносистеми. На сьогодні актуальною теоретичною проблемою лінгвістики й юридичних дисциплін постає дослідження наукової термінології – відкритої системи, що змінюється під впливом екстралінгвістичних та інтралінгвістичних чинників розвитку мови. Незважаючи на те, що термінологічну лексику давно й плідно вивчають у різних аспектах, до сьогодні питання, які стосуються антонімії в термінології, не мають однозначного вирішення. Проблема антонімії розглядається в аспекті порівняння терміносистеми й системи загальнонавчальної лексики.

У юридичній термінології широко представлені бінарні протиставлення з так званим “граничним запереченням”. Засобом вираження комплементарної протилежності стає префікс *не-*, який входить до морфемної структури одного з компонентів антонімічної пари (*закінчений злочин – незакінчений злочин*). Оpozитивність може бути задана й в тлумаченні антонімів, що містить однотипні й протилежні семи. Семантизація одного з компонентів антонімічної пари відбувається за допомогою частки або префікса *не*, яка надає заперечення співвідносно поняттю без елемента *не*: *дієздатність* ‘закріплена законом *можливість* суб’єкта права (фізичної або юридичної особи) набувати своїми діями юридичних прав та створювати для себе юридичні обов’язки’ – *недієздатність* ‘*неможливість* для громадянина власними діями набувати цивільних прав і створювати для себе цивільні обов’язки’ тощо.

Особливий різновид термінів-антонімів, які відбивають комплементарну протилежність, становлять однокореневі складні слова. Такі термінологічні одиниці мають загальні семи, що актуалізуються в кореневій морфемі та диференціюють елементи семантики, які визначають протиставлення: *лізингодавець* ‘суб’єкт підприємницької діяльності, у т.ч. банківська або небанківська фінансова установа, який передає в користування об’єкти лізингу за договором лізингу’ – *лізингоодержувач* ‘суб’єкт підприємницької діяльності, який одержує в користування об’єкти лізингу за договором лізингу’ тощо. Найчастіше антонімія ґрунтується на протилежних значеннях загальноновживаних слів, що стали мотиваційною базою термінологічної пари, та актуалізується диференціальними семами, репрезентованими в тлумаченнях. Опозиція терміносполучень *акціонерне товариство відкрите* ‘акції цих товариств вільно продаються й купуються’ – *акціонерне товариство закрите* ‘акції цих товариств розподіляються серед їх засновників’ сформована лексичними антонімами *відкритий* та *закритий*. Антонімічні терміносполучення *фінансування експорту* – *фінансування імпорту*, *імпорتنний* – *експортний податок* відображають векторну протилежність, а *м’яке покарання* – *жорстоке покарання* є прикладом контрарної антонімії, тому що можливо проміжне поняття *пом’якшене покарання*.

В юридичній термінології широко презентовані бінарні протиставлення з “граничним запереченням”, актуалізовані в тлумаченнях і експліковані морфемною структурою термінів-антонімів. Опозитивність мовних одиниць базується на диференційованих семах і однотипних компонентах семантики. В юридичній термінології реалізуються усі типи антонімії.

Даниленко С.К., викладач
кафедри цивільно-правових
дисциплін Одеського державного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ ЯК ОСНОВНОЇ СКЛАДОВОЇ ДОГОВІРНОГО ПРАВА

Прийняття Цивільного кодексу України, введеного в дію з 01 січня 2004 року, знаменувало новий етап розвитку договірного права в Україні. І, як засвідчують перші кроки його наукового аналізу та осмислення, у ньому відбулося багато надзвичайних новел, порівняно з попереднім законодавством.

Серед загально-договірних положень визначальне місце безумовно належить визначенню поняття договору за ЦК України, яке було відсутнє у ЦК УРСР. Не можна стверджувати, що визначення є абсолютно новим для юридичної науки, адже до прийняття ЦК України в юридичній доктрині сформувалися досить усталені погляди на поняття цивільно-правового договору.

Загалом договір у цивілістичній науці вживається в кількох правових значеннях: як угода, як правовідношення, як підстава виникнення зобов’язання, як документ про фіксацію укладення угоди, а інколи – як саме зобов’язання.

Поділяючи угоди на односторонні, двосторонні й багатосторонні, юристи стверджували, що двосторонні та багатосторонні угоди є договором. Проте у тих випадках, коли виникала потреба дати визначення поняттю цивільно-правового договору, науковці визначали його зазвичай не через категорію “угода” (російською мовою – “сделка”), а за допомогою російського терміна “соглашение”, синонімами якого в